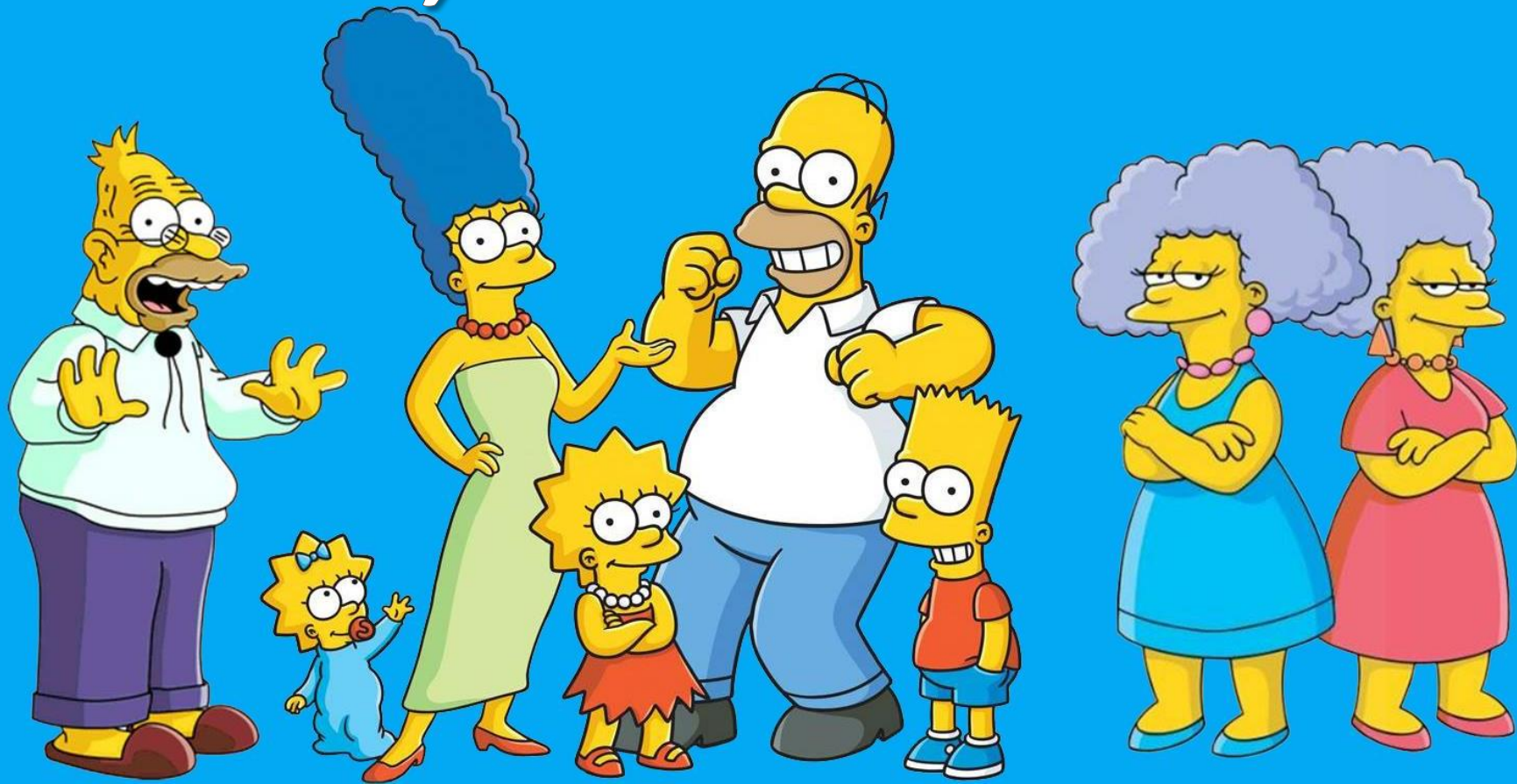

OBITELJ, SRODSTVO I BRAK

OBITELJ I SRODSTVO

- **OBITELJ** – relativno trajna grupa povezana **krvnim srodstvom, brakom ili usvajanjem**, čiji članovi **žive** zajedno, ekonomski **surađuju** i **skrbe** za potomstvo

- **SRODSTVO** – označava **krvnu povezanost** među ljudima

KARAKTERISTIKE OBITELJI

- karakteristike obitelji:
  - sastav obitelji
  - nasljeđivanje
  - obitavanje
  - odnosi moći u obitelji

SASTAV OBITELJI

NUKLEARNA OBITELJ

- JEDNORODITELJSKE OBITELJI
- ISTOSPOLNE (DUGINE) OBITELJI
- OBITELJI BEZ DJECE

PROŠIRENA OBITELJ

PORODICA

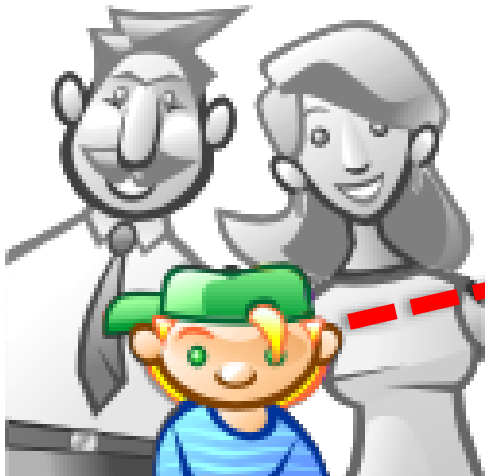

SASTAV OBITELJI

NUKLEARNA OBITELJ

OBITELJ ORIJENTACIJE

OBITELJ PROKREACIJE

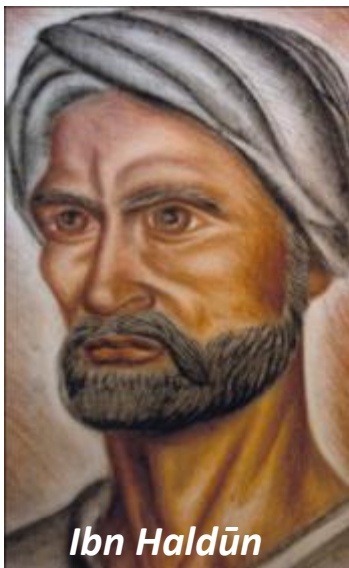

NASLJEĐIVANJE U OBITELJI

PATRILINEARNO

priznavanje porijekla i
nasljeđa po **očevoj** liniji

Ibn Haldūn

(Abū Zayd ‘Abdu al-Rahmān **ibn**
Muhamed ibn Haldūn Al-Hadrami)

MATRILINEARNO

priznavanje porijekla i
nasljeđa po **majčinoj** liniji

BILINEARNO

majčina i očeva linija
jednako su važne

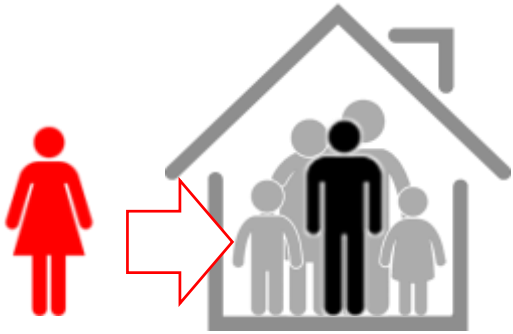
Pelé

Edson Arantes do Nascimento

OBITAVANJE OBITELJI

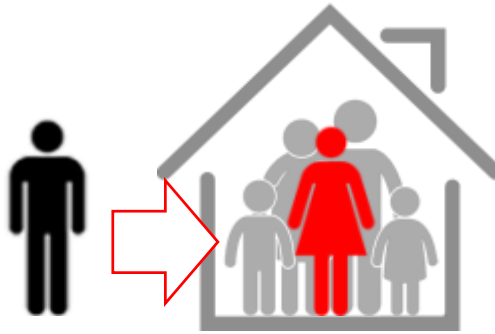
PATRILOKALNE

obitelj živi u domaćinstvu
ili zajednici **mladoženje**

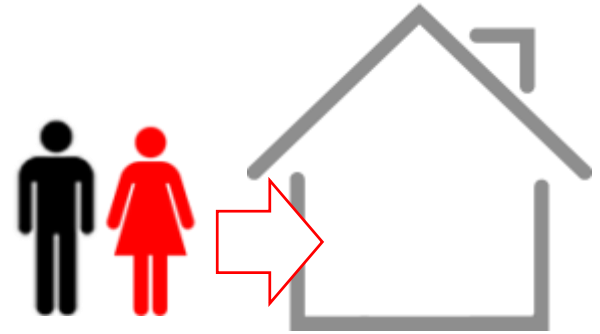
MATRILOKALNE

obitelj živi kod
nevjestine obitelji

NEOLOKALNE

obitelj živi **neovisno** o
roditeljima i rodbini

- **AVUNKULOKALNE OBITELJI** – autoritet u obitelji je **brat muževljeve majke** (ujak) kod kojeg mladi bračni par mora živjeti nakon što se oženi
  - *karakteristično za zajednice u kojima je prisutno matrilinearno nasljeđivanje*

ODNOS MOĆI U OBITELJI

PATRIJARHALNE OBITELJI

poredak u kojem
najstariji muškarac u
obitelji donosi
najvažnije odluke

MATRIJARHALNE OBITELJI

poredak u kojem
žene donose
najvažnije odluke

EGALITARNE OBITELJI

jednaka raspodjela
moći kod supružnika

FUNKCIJE OBITELJI (FUNKCIONALISTIČKI PRISTUP)

— regulacija spolnog ponašanja

- *Svako društvo nastoji urediti spolno ponašanje svojih članova, tako da nigdje ne postoji potpuna sloboda i proizvoljnost u tom pogledu. Bračni i obiteljski sustav nekoga društva služi upravo uređivanju spolnoga ponašanja njegovih članova.*

— reprodukcija

- *Obitelj je stabilno, trajno i institucionalizirano sredstvo kojim se osigurava smjena generacija.*

— socijalizacija (T. **Parsons** – „barbarska invazija”)

- *Novorođeni članovi društva mogu postati vrlo različiti odrasli članovi, tako da je socijalizacijska funkcija obitelji izuzetno važna za društvo u cjelini. Mada u modernim društvima postoje i drugi čimbenici socijalizacije, obitelj u tom procesu ostaje najbitnija.*

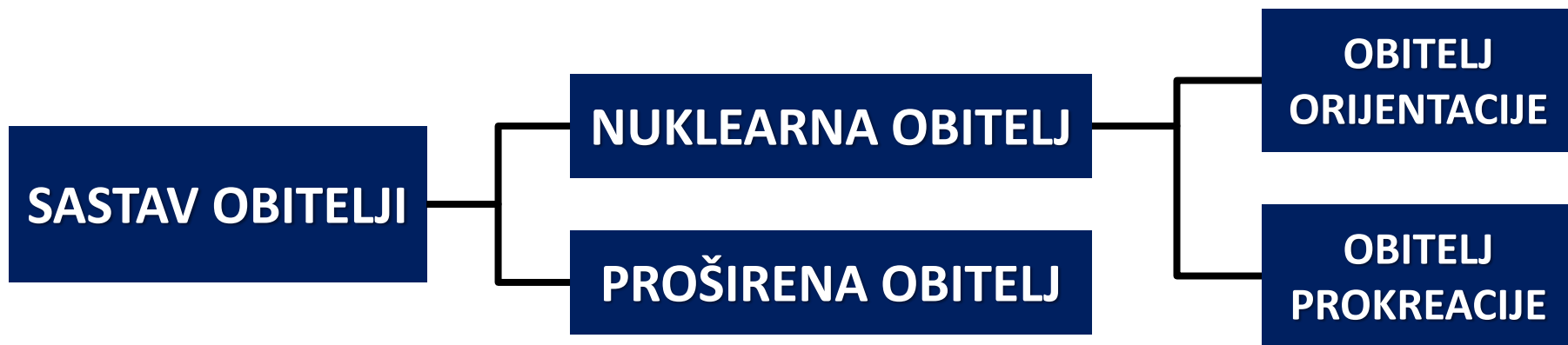
— skrb, zaštita i emocionalna potpora

- *Ljudsko potomstvo, za razliku od većine životinja, vrlo dugo ostaje u zadovoljavanju osnovnih potreba za hranom, odjećom i skloništem ovisno o roditeljima. U svim društvima obitelj je najvažnije mjesto gdje se ta skrb ostvaruje. Obitelj je mjesto za intimne, odnose licem u lice s drugima. Zdravi obiteljski odnosi pružaju druženje, ljubav, sigurnost i općenit osjećaj dobrobiti.*

— pridavanje društvenoga položaja

- *Obitelj smješta svoje nove članove u određenu mrežu društvenih odnosa pripisujući svakom članu određen status. Tako se dijete uči odnosima unutar obitelji (s roditeljima, braćom i rodbinom), a također postaje svjesno pripadnosti široj društvenoj grupi - etničkoj, religijskoj, rasnoj, nacionalnoj.*

OBITELJ – PONAVLJANJE

BRAK

BRAK – je društveno prihvaćena zajednica dviju ili više osoba, različitog ili istog spola usklađena s civilnim ili vjerskim zakonima

- Brak je životna zajednica žene i muškarca. – *Ustav RH, članak 62.*
- dva osnovna oblika braka:

- **UZASTOPNA MONOGAMIJA** – osoba tijekom života može imati više bračnih partnera, ali **ne istovremeno**

- Poligamija je dozvoljena samo za muslimane
- Poligamija je dozvoljena
- Poligamije je dozvoljena samo u određenim područjima (Indonezija)

- Poligamija nije dozvoljena, ali se njena praksa ne kriminalizira
- Poligamija je zabranjena

POLIGAMIJA

POLIGINIJA

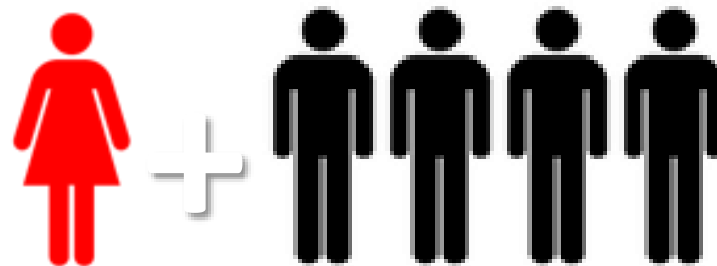
smatra se
prihvatljivim u **80%**
društava na svijetu

1M + nŽ

POLIANDRIJA bratski brak

0,5 %

1Ž + nM

INCEST, EGZOGAMIJA I ENDOGAMIJA

- tri pravila vezana za brak: **incest**, **egzogamija** i **endogamija**
- **EGZOGAMIJA** – kulturno pravilo koje **zabranjuje brak** unutar srodničke (nasljedne) grupe
  - **C. Lévi-Strauss** – sklapanje saveza među grupama

TABU INCESTA	EGZOGAMIJA
zabrana spolnog odnosa	zabrana braka
odnosi se na nuklearnu obitelj	odnosi se na šire srodničke grupe

- **ENDOGAMIJA** – pojava **sklapanja braka unutar** pojedine grupe
  - više statistička pravilnost nego društvena norma
  - karakteristična za razvijena, industrijska društva
  - *npr. češće sklapaju brak osobe iste rase, vjere, socioekonomskog statusa nego različite rase, vjere ili socioekonomskog statusa*

INCEST (SOCIOLOŠKA OBJAŠNENJA)

- **izbjegavanje incesta** (univerzalno) i **tabu incesta** (postoji samo u nekim kulturama)
- **kraljevski incest** – incest među pripadnicima vladajuće grupe (*npr. stari Egipat, Inke, vladari na Havajima*)

- objašnjenja incesta:

BIOLOŠKO – PSIHOLOŠKA

- **funkcionalnost zabrane** – smanjenje genetskih malformacija potomstva
- **E. Westermarck** – „nezainteresiranost zbog bliskosti” (primjer – kibuci)

SOCIO – KULTURNA

- **B. Malinowski** – incest bi izazvao ljubomoru i kaos u društvu te ugrozio strukturu obitelji
- **C. Lévi-Strauss** – incest označava prijelaz ljudske vrste iz prirode u kulturu – prisiljava na stvaranje saveza s drugim grupama

SUVREMENE ALTERNATIVE BRAKU

KOMUNE I KOLEKTIVNA KUĆANSTVA

- **KOMUNA** – oblik zajedničkog življenja
- *primjeri – Oneida, hipiji 60-ih i izraelski kibuci*
- **ZAJEDNIČKA KUĆANSTVA** nuklearne obitelji koje si međusobno pomažu i dijele obveze (bez spolnih odnosa)

KOHABITACIJA

- zajednički život **bez formalno sklopljenog braka**
- *Švedska – 99% parova živi zajedno prije braka*
- „probni rok” prije sklapanja braka

SAMAČKA DOMAĆINSTVA

- posljedica kasnijeg stupanja u brak i većeg broja razvoda
- **manji dr. pritisak** (na žene) i **karijera** (ekonomska neovisnost žene)

**ISTOSPOLNI BRAKOVI
REGISTRIRANA PARTNERSTVA**

BRAK KROZ STATISTIKU (HRVATSKA)

- **sve manje** ljudi se odlučuje na sklapanje braka
  - 2009. = **22 382** // 2018. = **19 921** sklopljeni brak [najmanje 2013. = 19 169]
- sklapanje braka po **županijama**:
  - Požeško-slavonska i Brodsko-posavska = **6,1** sklopljeni brak na 1000 stanovnika
  - Istarska = **3,8** sklopljenih brakova / 1000 stanovnika
- **rujan** – najpopularniji mjesec za vjenčanje
- pred **matičarem** ili u **crkvi**
- **dob** ulaska u brak
- brak **u prosjeku** traje **14,9 godina**
  - u trenutku razvoda žene su imale u prosjeku **41,0** godinu, a muškarci **44,2** godine
- **broj razvoda u porastu**

Godina	Građanski brak	Crkveni brak
2009.	36,5%	63,5%
2018.	49,9%	50,1%

Godina	Ženik	Nevjesta	Godina	Broj razvoda
1960.	25,8 godina	22,6 godina	2009.	5 076
2010.	30,1	27,3	2016.	7 036
2018.	31,3	28,7	2018.	6 125

KORISNI LINKOVI

- OBITELJ I BRAK (10:59 min)
  - <https://youtu.be/yaeiCEro0iU>
- POLIANDRIJA (4:09 min)
  - <https://youtu.be/d4yjrDSvze0>
- POLIGINIJA (MORMONSKI KANDIDAT) (4:05 min)
  - <https://drive.google.com/file/d/0B3j3fkaAq7drSG40RzBUZEdCYjA/edit?usp=sharing>
- The history of marriage (TEDEd) (4:43 min)
  - <https://youtu.be/ZZZ6QB5TSfk>
- Žene i muškarci u očima statistike (DZS prezentacija)
  - <https://www.dzs.hr/Hrv/important/Interesting/articles/Zene%20i%20muskarci.htm>
- Ljubav kroz statistiku (brak u Hrvatskoj – DZS)
  - <https://www.dzs.hr/Hrv/important/Interesting/articles/Ljubav%20kroz%20statistiku.html>